

The basis of cash receipts and disbursements and its peculiarities in non-profit accounting entities

Alena Kordošová¹

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: alena.kordosova@euba.sk

Abstract: *The non-profit accounting entities keep accounting under the system of double entry bookkeeping or on the basis of cash receipts and disbursements. Accounting of non-profit accounting entities, including financial statements, has its peculiarities in comparison with accounting of entrepreneurs. The paper is focused on examining the peculiarities of accounting on the basis of cash receipts and disbursements of non-profit accounting entities in comparison with entrepreneurs. The result of this examination is to point out the peculiarities of the accounting view in non-profit accounting entities, which maintain books under the accounting system on the basis of cash receipts and disbursements and their assessment.*

Keywords: *accounting, accounting system on the basis of cash receipts and disbursements, financial statements, non-profit accounting entities*

JEL codes: M40, M41

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Neziskové účtovné jednotky majú svoje osobité postavenie v každej demokratickej spoločnosti a ako právnické osoby majú povinnosť viesť účtovníctvo. Účtovníctvo je hlavná os ekonomického informačného systému. Určité účtovné jednotky sa môžu rozhodnúť viesť účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva alebo v sústave jednoduchého účtovníctva. (Šimíková, 2016) Účtovníctvo neziskových účtovných jednotiek vrátane účtovnej závierky má v porovnaní s účtovníctvom podnikateľov svoje osobitosti. Tieto osobitosti účtovníctva neziskových účtovných jednotiek vyplývajú z ich osobitého postavenia v spoločnosti, nakoľko neziskové účtovné jednotky vykonávajú rôzne činnosti, poskytujú rôznorodé služby a ich primárnym cieľom nie je dosahovanie zisku z realizácie týchto činností, ale napĺňanie svojho poslania. Príspevok je zameraný na skúmanie osobitostí jednoduchého účtovníctva neziskových účtovných jednotiek v porovnaní s podnikateľmi. Cieľom tohto skúmania je poukázať na osobitosti účtovného zobrazenia v neziskových účtovných jednotkách účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva v porovnaní s podnikateľskými účtovnými jednotkami účtujúcimi v sústave jednoduchého účtovníctva a zhodnotiť ich.

2 Metodológia a zdrojové údaje

Objektom nášho skúmania sú neziskové účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva. Právne postavenie neziskových účtovných jednotiek v Slovenskej republike je v súčasnosti upravené jednotlivými zákonmi určenými pre konkrétne druhy neziskových účtovných jednotiek. Pojem neziskové účtovné jednotky bol definovaný už v roku 2002 opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 22502/2002-92, ktorým sa ustanovovali podrobnosti o postupoch účtovania a účtovej osnove pre účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené za účelom podnikania, ktoré bolo účinné od roku 2003. Aj v súčasnosti sa naďalej tento pojem používa najmä v oblasti účtovníctva.

Na základe analýzy súčasného právneho stavu jednoduchého účtovníctva neziskových účtovných jednotiek a podnikateľov a ďalšej vedeckej a odbornej literatúry vymedzujeme najprv účtovné jednotky, ktoré môžu účtovať v sústave jednoduchého účtovníctva a následne uvádzame základné právne predpisy upravujúce jednoduché účtovníctvo v podmienkach Slovenskej republiky.

V rámci ďalšieho skúmania jednoduchého účtovníctva v neziskových účtovných jednotkách, ktoré hlbšie analyzujeme a na základe výsledkov analýzy porovnávame, sa zameriavame na tieto oblasti:

- účtovné knihy v sústave jednoduchého účtovníctva,
- účtovnú závierku v sústave jednoduchého účtovníctva.

V príspevku sú použité viaceré vedecké metódy, najmä však komparatívna analýza jednoduchého účtovníctva neziskových účtovných jednotiek a podnikateľov s cieľom identifikovať spoločné znaky a rozdiely v účtovníctve neziskových účtovných jednotiek a podnikateľov účtujúcich v sústave jednoduchého účtovníctva s uvedením vlastných záverov a zhodnotení. Výsledky skúmania jednotlivých zadaných oblastí sú spracované v prehľadných tabuľkách.

3 Výsledky a diskusia

Povinnosť účtovných jednotiek účtovať v sústave podvojného účtovníctva alebo v sústave jednoduchého účtovníctva je určená zákonom, ktorý stanovuje použitie účtovných sústav. (Šimíková, 2016a)

„V sústave jednoduchého účtovníctva môže účtovať

- a) podnikateľ, ktorému to umožňuje osobitný predpis,¹⁶⁾
- b) fyzická osoba [§ 1 ods. 1 písm. a) bod 3],
- c) občianske združenie, jeho organizačné zložky, ktoré majú právnu subjektivitu, organizačné zložky Matice slovenskej, ktoré majú právnu subjektivitu, združenia právnických osôb, spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov, neinvestičné fondy, poľovnícke organizácie a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby; ak nepodnikajú a ak ich príjmy nedosiahli v predchádzajúcom účtovnom období 200 000 eur, ak nie sú subjektom verejnej správy,⁵⁾
- d) cirkev a náboženská spoločnosť, ich orgány a cirkevné inštitúcie, ktoré majú právnu subjektivitu; ak nepodnikajú.“ (zákon o účtovníctve, 2002)

Základné právne predpisy upravujúce jednoduché účtovníctvo neziskových účtovných jednotiek v Slovenskej republike sú:

- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/24975/2010-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní položiek účtovnej závierky, obsahom vymedzení niektorých položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania v znení neskorších predpisov. (Lukačovičová, 2016)

Základné právne predpisy upravujúce jednoduché účtovníctvo podnikateľov v Slovenskej republike sú:

- zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a
- opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/27076/2007-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahom vymedzení položiek účtovnej závierky pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré podnikajú alebo vykonávajú inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazujú svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov v znení neskorších predpisov.

„Účtovná jednotka účtujúca v sústave jednoduchého účtovníctva účtuje v týchto účtovných knihách:

- a) v peňažnom denníku,
- b) v knihe pohľadávok,
- c) v knihe záväzkov,
- d) v pomocných knihách, ak je ich vedenie potrebné na preukázanie a vykazovanie predmetu účtovníctva v účtovnej závierke, napríklad pomocná kniha o zložkách majetku, o záväzkoch z pracovnoprávných vzťahov.“ (zákon o účtovníctve, 2002)

Osobitné postavenie medzi účtovnými knihami má práve peňažný denník ako základná účtovná kniha v jednoduchom účtovníctve. Špecifickými položkami peňažného denníku sú v oblasti príjmov najmä príjmy z darov a príspevkov, z členských príspevkov, z podielu zaplatenej dane z príjmov, z verejných zbierok, z dedičstva a z dotácií. (Kordošová, 2013) Špecifickými položkami peňažného denníku v oblasti výdavkov sú najmä výdavky na dary a príspevky iným subjektom.

Účtovná závierka v sústave jednoduchého účtovníctva obsahuje okrem všeobecných náležitostí tieto súčasti:

- a) výkaz o príjmoch a výdavkoch,
- b) výkaz o majetku a záväzkoch.

Výkaz o príjmoch a výdavkoch (Úč NO 1 – 01) zostavujú neziskové účtovné jednotky ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a vyplňuje sa v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta. Príjmy a výdavky sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých druhov v členení na nezdaňovanú činnosť a na zdaňovanú činnosť za bežné účtovné obdobie. (Kordošová, 2015)

Výkaz o príjmoch a výdavkoch (Úč FO 1 – 01) vyplňujú podnikatelia na rozdiel od neziskových účtovných jednotiek v celých eurách. Príjmy a výdavky sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých druhov tiež len za bežné účtovné obdobie.

Porovnanie jednotlivých príjmov uvádzaných vo výkazoch o príjmoch a výdavkoch určených pre neziskové účtovné jednotky a podnikateľov obsahuje Tabuľka 1 Porovnanie vykazovania príjmov.

Tabuľka 1 Porovnanie vykazovania príjmov

Príjmy neziskových účtovných jednotiek	Príjmy podnikateľov
Z vkladu zriaďovateľa alebo zakladateľa	Predaj tovaru
Z majetku	Predaj výrobkov a služieb
Z darov a príspevkov	Ostatné príjmy
Z členských príspevkov	
Z podielu zaplatenej dane z príjmov	
Z verejných zbierok	
Z úverov a pôžičiek	
Z dedičstva	
Z organizovania podujatí	
Z dotácií	
Z likvidačného zostatku inej účtovnej jednotky	
Z predaja majetku	

Z poskytovania služieb a predaja vlastných výrobkov
Fond prevádzky, údržby a opráv
Ostatné

Zdroj: vlastné spracovanie na základe právnych predpisov upravujúcich účtovné závierky

Porovnanie jednotlivých výdavkov uvádzaných vo výkazoch o príjmoch a výdavkoch určených pre neziskové účtovné jednotky a podnikateľov obsahuje Tabuľka 2 Porovnanie vykazovania výdavkov.

Tabuľka 2 Porovnanie vykazovania výdavkov

Výdavky neziskových účtovných jednotiek	Výdavky podnikateľov
Zásoby	Zásoby
Služby	Služby
Mzdy, poistné a príspevky	Mzdy
Dary a príspevky iným subjektom	Platby poistného a príspevkov
Prevádzková réžia	Tvorba sociálneho fondu
Splátky úverov a pôžičiek	Ostatné výdavky
Sociálny fond	
Ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie na základe právnych predpisov upravujúcich účtovné závierky

Výkaz o majetku a záväzkoch (Úč NO 2 – 01) zostavujú neziskové účtovné jednotky ročne ako súčasť riadnej účtovnej závierky a vyplňuje sa v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta a je v poradí druhým výkazom účtovnej závierky. Položky majetku a záväzkov sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých zložiek v členení za bežné účtovné obdobie a za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie. (Kordošová, 2015)

Výkaz o majetku a záväzkoch (Úč FO 2 – 01) vyplňujú podnikatelia na rozdiel od neziskových účtovných jednotiek v celých eurách. Položky majetku a záväzkov sa v ňom uvádzajú podľa jednotlivých zložiek v členení za bezprostredne predchádzajúce účtovné obdobie a za bežné účtovné obdobie, čiže v opačnom poradí ako v neziskových účtovných jednotkách.

Na rozdiel od podnikateľov sa v časti Majetok v neziskových účtovných jednotkách jednotlivé položky krátkodobého finančného majetku nesumarizujú do samostatného súčtového riadku výkazu, naopak zásoby sú vykazované len súhrnne jednou sumou bez ďalšieho členenia podľa druhu zásob. Časť Záväzky neobsahuje v neziskových účtovných jednotkách samostatne vykazované rezervy a špecifickým záväzkom neziskových účtovných jednotiek, ktorý sa vykazuje na samostatnom riadku je fond prevádzky, údržby a opráv. Opravná položka k nadobudnutému majetku (aktívna / pasívna) sa vykazuje len vo výkaze o majetku a záväzkoch zostavovaného podnikateľmi.

Záver

Slovné označenia skúmaných účtovných jednotiek nám evokujú rozdielny účel nimi vykonávaných činností. Podnikateľské účtovné jednotky sú založené na účel vykonávania podnikateľskej činnosti s cieľom dosiahnuť „zisk“ a naopak neziskové účtovné jednotky sú založené na účel napĺňania svojho poslania, pri ktorom nie je rozhodujúca „ziskovosť“. Tak ako je osobitné poslanie neziskových účtovných jednotiek, tak je možné konštatovať aj osobitosti v účtovnom zobrazení neziskových účtovných jednotiek. Jednoduché účtovníctvo

neziskových účtovných jednotiek v Slovenskej republike v porovnaní s podnikateľmi má svoje osobitosti, ale aj spoločné znaky. Pre vedenie jednoduchého účtovníctva tak neziskových účtovných jednotiek ako aj podnikateľov sú stanovené záväzné právne predpisy, ktorými sú zákon o účtovníctve a príslušné opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky. V súlade so zákonom o účtovníctve zostavujú účtovné knihy s rovnakým označením a účtovnú závierku tvorí výkaz o príjmoch a výdavkoch ako prvý výkaz účtovnej závierky a výkaz o majetku a záväzkoch ako druhý výkaz účtovnej závierky. Jednotlivé položky vo výkazoch účtovnej závierky sa uvádzajú v neziskových účtovných jednotkách v eurách zaokrúhlene na dve desatinné miesta, na rozdiel od podnikateľov, ktorí údaje uvádzajú v celých eurách. Aj poradie vykazovania údajov jednotlivých účtovných období je rozdielne. Neziskové účtovné jednotky vykazujú vo výkaze o majetku a záväzkoch v prvom stĺpci údaje bežného účtovného obdobia a v druhom stĺpci údaje bezprostredne predchádzajúceho účtovného obdobia. Podnikatelia tieto údaje vykazujú v opačnom poradí. Komparatívnou analýzou obsahovej stránky jednotlivých účtovných kníh a účtovných závierok sme identifikovali špecifické položky. Špecifickými položkami výkazu o príjmoch a výdavkoch sú v časti Príjmy najmä príjmy z darov a príspevkov, z členských príspevkov, z podielu zaplatenej dane z príjmov, z verejných zbierok, z dedičstva, z dotácií a v časti Výdavky sú to predovšetkým výdavky na dary a príspevky iným subjektom. Špecifickou položkou výkazu o majetku a záväzkoch neziskových účtovných jednotiek je fond prevádzky, údržby a opráv vykazovaný v časti Záväzky.

Literárne zdroje a iné odkazy

Kordošová, A. (2015). *Osobitosti účtovníctva neziskových účtovných jednotiek*. Bratislava: Ekonóm.

Kordošová, A. (2013). Účtovná závierka neziskových účtovných jednotiek. In AIESA – budovanie spoločnosti založenej na vedomostiach. Zborník z 15. medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: Ekonóm. s. 1– 9 CD-ROM.

Lukačovičová, J. (2016). *Jednoduché účtovníctvo a dane pre neziskové organizácie*. Bratislava: Wolters Kluwer.

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 22502/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a účtovej osnove pre účtovné jednotky, ktoré nie sú založené alebo zriadené za účelom podnikania v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/27076/2007-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek účtovnej závierky pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré podnikajú alebo vykonávajú inú samostatnú zárobkovú činnosť, ak preukazujú svoje výdavky vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov na účely zistenia základu dane z príjmov v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/24975/2010-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a podrobnosti o usporiadaní, označovaní položiek účtovnej závierky, obsahovom vymedzení niektorých položiek a rozsahu údajov určených z účtovnej závierky na zverejnenie pre účtovné jednotky účtujúce v sústave jednoduchého účtovníctva, ktoré nie sú založené alebo zriadené na účel podnikania v znení neskorších predpisov.

Šimíková, I. (2016). Cash accounting information system before and after the amendment to the Act on Accounting as of 2016. In: *International Scientific Days 2016. The Agri-Food Value Chain: Challenges for Natural Resources Management and Society*. Nitra: Slovak University of Agriculture in Nitra, pp. 410 – 420.

Šimíková, I. (2016a). Účetnictví jednoduché versus daňová evidence. *Český finanční a účetní časopis*, č. 3/2016, s. 89 – 104.

Zákon č. 431/2012 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.